

Βαρέα ἀστόχαστο γαρδέλ' εἶσαι "Οφ. Τραπ. κ.ά. 'Ακόμην γαρδέλ' εἶσαι ; πότε νὰ γίνεσαι ἄγωρος ; αὐτόθ. 'Επέθανε, καὶ τὰ γαρδέλα τ' ἀκράτητα εἶν' αὐτόθ. Γαρδέλι μου ! (θωπευτικὴ προσφώνησις πρὸς παιδίον, ἀνάλογος πρὸς τὰς ἀλλαχοῦ χρησιμοποιούμενας : κανάρι μου ! πουλλί μου ! πουλλάκι μου ! τρυγονάκι μου !) αὐτόθ. β) Τὸ πτωχὸν ρακένδυτον παιδίον Πόντ. (Χαλδ. κ.ά.). γ) Τὸ ράκος Πόντ. (Ματζούκ. κ.ά.)

γαρδελιάζω ἀμάρτ. γαρδελάζω Πόντ. (Σταυρ.)
'Εκ τοῦ οὐσ. γαρδέλι.
Γαρδελεύω, ὁ ἰδ.

γαρδελόγλωσσα ἡ, Κεφαλλ.
'Εκ τῶν οὐσ. γαρδέλι καὶ γλῶσσα.

1) 'Η γλῶσσα τῆς ἀκανθίδος : Μωρέ, καὶ γαρδελόγλωσσες νὰ δοῦ δώκης, δὲ 'φχαριστεῖται (δηλ. τὸ πλέον σπάνιον καὶ δυσεύρετον φαγητὸν ἂν τοῦ προσφέρεις). 'Εχω γαρδελόγλωσσες σήμερα (δηλ. σπάνιον καὶ ἐξαιρετικὸν φαγητὸν). 2) Μεταφ., ἡ γλῶσσα ἀκαταπαύστως φλυαρούσης γυναικός : 'Ακου γαρδελόγλωσσα!

γαρδελομάτης, ἐπίθ. βλ. γαρδιλομάτης.

γαρδελοπουλάκι τό, ἀμάρτ. γαρδελοπ'λάκι Πελοπ. (Γαργαλ.)
'Εκ τοῦ οὐσ. γαρδελόπουλο κατὰ τύπ. ὑποκοριστικόν.

Γαρδελάκι 1, ὁ ἰδ. : Μὴ δὰ πειράξης τὰ γαρδελοπ'λάκια.

γαρδελόπουλο τό, ἀμάρτ. γαρδελόπ'λο Πελοπ. (Γαργαλ.) γαρδελόπον Πόντ. ('Αμισ. κ.ά.)
'Εκ τοῦ οὐσ. γαρδέλι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -πουλο, δι' ἣν ἰδ. -πουλος.

1) Γαρδελάκι 1, ὁ ἰδ. Πελοπ. (Γαργαλ.) : 'Επιμασα σὲ μιὰ φωλιά τέσσερα γαρδελόπ'λα καὶ τὰ 'βαλα 'ς τὸ κλουβί. 2) Τὸ μικρὸν ἄρρεν παιδίον Πόντ. ('Αμισ. κ.ά.) Συνών. γαρδέλι Β4.

γαρδελούδα ἡ, ἀμάρτ. σγαρτιλ-λούδα Κύπρ.
'Εκ τοῦ οὐσ. γαρδέλα, παρ' ὃ καὶ σγαρτίλ-λα, καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ούδα κατὰ τύπ. ὑποκοριστικόν.

Γαρδέλα 1, ὁ ἰδ. (θωπευτικῶς) : Τούτη ἐνι πεταχτῇ σὰν τὴν σγαρτιλ-λούδαν.

γαρδελούδι τό, ἀμάρτ. σγαρτιλ-λούδιν Κύπρ. σκαρτιλ-λούιν Κύπρ.

'Εκ τοῦ οὐσ. γαρδέλι, παρ' ὃ καὶ σγαρτίλ-λιν καὶ σκαρτίλ-λιν, καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -ούδι.
Γαρδελάκι 1, ὁ ἰδ.

γαρδελοφωλιά ἡ, Πελοπ. (Γαργαλ. κ.ά.)
'Εκ τῶν οὐσ. γαρδέλι καὶ φωλιά.
'Η φωλεὰ τῆς ἀκανθίδος : Ξέρω μιὰ γαρδελοφωλιά πού 'χει πέντε χαλίκια (χαλίκια = ἄβγά) Γαργαλ.

γαρδελόχορτο τό, Κέρκ. γαρδελόχορτι Πελοπ. (Γαργαλ.)
'Εκ τῶν οὐσ. γαρδέλι καὶ χόρτο.

Τὸ φυτὸν σηνέκιον τὸ κοινὸν (senecio vulgaris), ὃ ἡριγέρων τῶν ἀρχαίων, οὕτινος οἱ σπόροι τρώγονται ὑπὸ τῶν ἀκανθίδων ἐνθ' ἂν. : 'Ο κῆπος μας γιόμισε γαρδελόχορτια καὶ πάνου εἶναι κολλητσαριὰ τὰ γαρδέλια καὶ τρῶνε τὰ σποράκια Γαργαλ. Συνών. καρδερινόχορτο, μαρτιάκος, μαρτιάτικο (βλ. μαρτιάτικος).

γαρδελώνω, βλ. γαρδιλώνω.

γαρδένια ἡ, σύννηθ.
'Εκ τοῦ Ἰταλ. gardenia.

Τὸ διακοσμητικὸν φυτὸν γαρδένια ἡ εὐανθῆς (gardenia florida), τοῦ γένους τῆς γαρδένιας (gardenia), τῆς τάξεως τῶν ἐρυθροδανωδῶν (rubiceae), οὕτινος τὰ λευκὰ ἄνθη εἶναι λίαν εὖοσμα σύννηθ. : Τῆς ἔφερα μιὰ γαρδένια μαζί με τὴ γλάστρα, ἀλλὰ σὲ λίγο ξεράθηκε. 'Η γαρδένια δὲν προκόβει εὐκόλα, θέλει ζέστη καὶ ὑγρασία. β) Τὸ ἄνθος τοῦ φυτοῦ τούτου σύννηθ. : Συνήθιζε νὰ βάζῃ πάντα μιὰ γαρδένια 'ς τὸ πέτο τοῦ σακκακιού. 'Η γαρδένια ἔχει ἄρωμα βαρὺ.

γαρδίλης ἐπίθ. Πόντ. (Κερασ.) γαρδίλτς Πόντ. (Χαλδ.) σγαρτίλης Πελοπ. (Πάν.) γορδίλης Πόντ. (Οἰν.) γορδίλτς Πόντ. ('Αμισ. Κοτύωρ.) Θηλ. γαρδίλα Πόντ. (Κερασ.) γορδίλα Πόντ. ('Αμισ. Κοτύωρ.) γαρδίλαινα Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ.) γορδίλαινα Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γαρδίλι, παρ' ὃ καὶ γορδίλι, ἡ ἐκ τοῦ συνων. ἐπίθ. γαρδιλομάτης, ὁ ἰδ., κατὰ σύντημσιν, δι' ἣν βλ. Γ. Χατζιδ., 'Αθηνᾶ 36 (1924), 199/200 ΜΝΕ 1, 170/171.

'Ο ἔχων ὀφθαλμοὺς μεγάλους, οἶονε διεσταλμένους, καὶ προπετεῖς ἐνθ' ἂν. : Πολλὰ γαρδίλτς ἐν', τ' ὀμμάτ' ἔξ' Πόντ. (Χαλδ.) 'Ο σγαρτίλης! δὲ λέει νὰ κλείσῃ μάτι (ἐπὶ νηπίου λικνιζομένου ὑπὸ τῆς μητρὸς πρὸς ὕπνον, ἀλλὰ διατηροῦντος ἐπιμόνως τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοικτούς) Πελοπ. (Πάν.).

γαρδίλιν τό, Πόντ. (Κερασ.) γαρδίλ' Πόντ. (Χαλδ.) γορδίλ' Πόντ. (Κοτύωρ.)

'Αμφιβόλου ἐτύμου. Πιθανῶς ἐκ τοῦ συνων. οὐσ. γαργαλίδι καθ' ἀπλολογίαν καὶ ἀντιμετάθεσιν. Πβ. γαρδιλομάτης. 'Ο τύπ. γορδίλι ἐκ συμφυρμού ἴσως πρὸς τὸ κορδύλι, ὁ ἰδ.

1) Καρυοειδὲς ἐξοίδημα τοῦ σώματος, ἰδίᾳ τῆς κεφαλῆς ἐνθ' ἂν. : 'Ερροῦξεν καὶ τὸ κιφάλ' ἂν' ἐγέν'τον ὄλον γαρδίλᾱ (ἐρροῦξεν = ἔπεσε) Χαλδ. Συνών. γαργαλίδι 1, γάρ'γαλο 1, καρούμπαλο. 2) 'Επιθετ. ἐπὶ ὀφθαλμοῦ, ὃ ἔχων μέγαν καὶ προπεπτωκότα τὸν βολβὸν ἐνθ' ἂν. : Ντ' ἄσκεμος πᾶ' ἐν' ! τ' ὀμμάτ' τ' γαρδίλᾱ Χαλδ.

γαρδιλομάτης ἐπίθ. Πόντ. (Κερασ. Οἰν.) γαρδιλομάτ'ς Πόντ. (Χαλδ.) γαρδελομάτης Πελοπ. (Καρυόπ. Κίτ. Μάν.) σγαρδελομάτης Πελοπ. (Πάν.) γορδιλομάτης Πόντ. (Οἰν.) γορδιλομάτ'ς Πόντ. ('Αμισ. Κοτύωρ.) Θηλ. γαρδιλομάταινα Πόντ. (Κερασ.) γαρδιλομάταινα Πόντ. (Χαλδ.) γορδιλομάταινα Πόντ. (Κοτύωρ.) γαρδελομάτα Πελοπ. (Κίτ. Μάν. Πάν.) Οὐδ. γαρδιλομάτικον Πόντ. (Κερασ.) γαρδιλομάτ'κον Πόντ. (Χαλδ.) γορδιλομάτ'κον Πόντ. (Κοτύωρ.)

Πιθανώς ἐκ τοῦ συνων. γαργαλιδομ(μ)άτης καθ' ἀπλολογίαν (γαργλιδομ(μ)άτης) καὶ ἀντιμετάθεσιν (γαρδιλομάτης). Οἱ μετὰ διπλοῦ μ τύποι ἔχουν ὡς β' συνθετ. τὸν τύπ. ὀμμάτιν, δι' ὃ βλ. μάτι. Ὁ τύπ. γαρδελομάτης κατὰ παρετυμολογίαν ἴσως πρὸς τὸ γαρδέλι, παρ' ὃ καὶ σγαρδέλι. Πβ. γαρδιλώνω.

Ὁ ἔχων τοὺς βολβούς τῶν ὀφθαλμῶν μεγάλους καὶ προεξέχοντας τῶν κογχῶν ἐνθ' ἄν.: Τὸ γορδιλομάτη χάζιν 'κὶ φτάω (δὲν χωνεύω τὸν γουρλομάτην) Πόντ. (Οἰν.) Αὐτὸς ὁ γαρδελομάτης με κοιτάζει μέσα 'ς τὰ μάτια Πελοπν. (Καρυόπ.) "Ἐναι γαρδελομάτα κ' ἔχει καὶ μεγάλη μύτη Πελοπν. (Κίτ.) Συνών. γαργαλομάτης, γαργαλιδομμάτης, γαριδομάτης, γουρλομάτης.

γαρδίλωμαν τό, Πόντ. (Κερασ. Σταυρ. Χαλδ.) γορδίλωμαν Πόντ. (Ἀμισ. Κοτύωρ. Οἰν.)

Ἐκ τοῦ ρ. γαρδιλώνω, παρ' ὃ καὶ γορδιλώνω. Ἡ ὑπέμετρος διαστολὴ τῶν ὀφθαλμῶν ἐνθ' ἄν.

γαρδιλώνω Πόντ. (Κερασ. Σταυρ. Χαλδ.) γαρδελώνω Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) γορδιλώνω Πόντ. (Ἀμισ. Κοτύωρ. Οἰν.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαρδίλης, παρ' ὃ καὶ γορδίλης. Ὁ τύπ. γαρδελώνω κατ' ἐπίδρασιν τοῦ γαρδελομάτης, ἡ διὰ τὸ παρακείμενον ὕγρον.

Ἀνοίγω ὑπερβολικὰ τοὺς ὀφθαλμούς ἐνθ' ἄν.: Ἐγαρδίλωσεν τ' ὀμμάτῃ τ' καὶ τερεῖ Ποντ. (Χαλδ.) Ἐγαρδίλωσεν τ' ὀμμάτῃ τ', θὰ ἐφουρκίουντον (φουρκίωμα = πνίγομαι) Πόντ. (Σταυρ.) Ἐγορδίλωσεν τὰ μάτια του κ' ἐντράνεινε (ἐγούρλωσε τὰ μάτια του καὶ ἔβλεπε) Πόντ. (Οἰν.) Γαρδελώνει τὸ μάτι του σὰν γίδα Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) Συνών. γαργαλώνω, γαρδαλώνω, γουρλώνω. Καὶ ἀμετβ. ἐπὶ ὀφθαλμῶν, διαστέλλομαι ὑπερβολικὰ Πελοπν. (Κίτ. Μάν.): Ἀπὸ τὸ φόβο ἐγαρδελώσασιν τὰ μάτια του. Ἐγαρδελώσασιν τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ 'μετό. Στέκεται με γαρδελωμένα τὰ μάτια.

γάρδος ὁ, Πελοπν. (Ἀργολ. Λιγούρ. κ.ά.) — Λεξ. Βλαστ. 293 γαρδός Στερελλ. (Ἀμφ. Ἀράχ. κ.ά.) Θηλ. γαρτὴ Σκῦρ.

Ἡ λ. παλαιὰ ἀσφαλῶς, ὡς δεικνύει τὸ σύνθ. περιγάρδι-περιγάρτι (ἐν Χρον. τοῦ Μορέως κ. ἐν μεταγν. ἔγγρ.) = περιφραγμένον κηπάριον. Ὑπὸ τύπ. γάρδος = φράκτης, φραγμός, ἐν χρυσοβούλλῳ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλ. Ὑψηλάντου τοῦ ἔτους 1775. Πιθανῶς ἐκ τοῦ Φραγκ. *gar do* = κῆπος. Πβ. καὶ Ἀλβαν. *gárd*-καὶ Κουτσοβλαχ. *gárd* = φράκτης. Ἡ μετάθεσις τοῦ τόνου εἰς τοὺς τύπ. γαρδός-γαρτὴ κατὰ τινὰ ἀναλογίαν πρὸς συνών. ἢ παράλληλα.

1) Ἡ περὶ τὸν κορμὸν δένδρου σχηματιζομένη δι' ἀνασκαφῆς κυκλικὴ κοιλότης πρὸς συγκέντρωσιν ὀμβρίων ἢ πηγαιῶν ὑδάτων ἀναγκαίων διὰ τὸν πλήρη ποτισμὸν τοῦ Πελοπν. (Ἀργολ. Λιγούρ. κ.ά.) — Λεξ. Βλαστ. 293: Γιόμισε ὁ γάρδος νερό, δὲ θέλει ἄλλο Ἀργολ. Μαράθηκε ἡ ἐλιά, ἤθελε νὰ φτειάξωμε γάρδο ἀπὸ καιρὸ γιὰ νὰ μαζέψῃ νερό Λιγούρ. 2) Ὁ διὰ τὴν ἐμφύτευσιν νέων ἐλαίων ἢ κλημάτων ἀνοιγόμενος μικρὸς στρογγύλος λάκκος Στερελλ. (Ἀμφ. Ἀράχ. κ.ά.): "Ἀφ' ἑὶ βαθιὰ τοῦ γαρδὸ γιὰ νὰ ριζοσπιάδ' τοῦ κλήμα Ἀράχ. 3) Θηλ. εἶδος «βελονιάς» (βλ. βελονιά 3), χρησιμοποιουμένης

εἰς κεντήματα, ἰδίᾳ εἰς τὸ περίγραμμα τῆς ὅλης παραστάσεως τοῦ κεντήματος καὶ ἐν συνδυασμῷ με «σταυροβελονιά» Σκῦρ.: Κάνουμε μονὴ γαρτὴ τσαὶ διπλὴ γαρτὴ. "Ἄλλ' ἡ γαρτὴ τσαὶ ἄλλ' ἡ γερτὴ (ἐνν. βελονιά).

γαρδούμα ἡ, Ζάκ. Πελοπν. (Κλουτσινοχ. Σουδεν.) ἄρδουμα Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γαρδούμπα Ἀθῆν. Εὐβ. (Αἰδηψ. Χαλκ. κ.ά.) Πελοπν. (Ἀρκαδ. κ.ά.) Στερελλ. (Τριχων. κ.ά.) κ.ά. γαρδούνα Πελοπν. (Κορών. Κυπαρισσ. Ὀλυμπ.) γαῖδουμα Ζάκ. (Πλεμοναρ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γαρδούμι, παρ' ὃ καὶ γαρδούμι καὶ γαρδούνι, κατὰ τύπ. μεγεθυντικόν.

Τὸ μεγαλύτερον κάπως τοῦ συνήθους γαρδούμι ἢ καὶ ἀπλῶς τὸ γαρδούμι, ὃ ἰδ. ἐνθ' ἄν.: Ἐκαναν γλέντι τρικούβεργο γαρδούμπες, σπληνάντερα, σκωτάκια, μαριδίτσες... Ἀθῆν. κ.ά. Ἐχομε σπληνάντερο καὶ γαρδούμπες με γιοματάρι καλὸ ἔρχεσαι; Εὐβ. (Αἰδηψ.) κ.ά. Ὅτι νὰ 'ναι κανένα ἄρδουμι μεγάλο, βορεῖ νὰ ποῦμε ἐτσά: καμένες ἄρδουμες! Νάξ. (Ἀπύρανθ.) || Παροιμ. φρ. Τσῆ Ἀναλήψεως, κονμπάρε, νὰ φᾶμε μιὰ γαρδούμα (ἐπὶ τῶν ἀορίστως ὑποσχομένων ἢ διαρκῶς ἀναβαλλόντων ὑπεσχημένην δεξιῶσιν) Ζάκ. Ἡ λ. καὶ ὡς παρων. ὑπὸ τύπ. Γαρδούμας (πιθανῶς διὰ τὴν πρὸς τὸ ἔδεσμα προτίμησιν) Ζάκ.

γαρδουμάκι τό, ἀμάρτ. ἄρδουμάκι Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Ἐκ τοῦ οὐσ. γαρδούμι καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -άκι.

Τὸ μικρότερον τοῦ συνήθους γαρδούμι, ὃ ἰδ.: Τὰ ἄρδουμάκια δὲν ἔχουνε πάχος, εἰν' ὅλον ἀδεράκι. Τῷ μικρῷ ζωδοβόλῳ 'ναι τὰ ἄρδουμάκια καλὰ ὁ καλύτερος μεζές.

γαρδουμάρα ἡ, ἀμάρτ. ἄρδουμάρα Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Ἐκ τοῦ οὐσ. γαρδούμα καὶ τῆς μεγεθυντ. καταλ. -άρα, δι' ἣν ἰδ. -αρος.

Ἡ μεγαλυτέρα τοῦ συνήθους, εἰς πάχος ἢ μῆκος, γαρδούμα, ὃ ἰδ.: Ἡκουα κ' ἐὼ ἄρδουμάκια, κ' εὐτὰ εἶναι κατὶ ἄρδουμάρες... φόβος, τρόμος!

γαρδούμι τό, Θήρ. Κέρκ. Κρήτ. Νάξ. (Φιλότ. κ.ά.) Χίος — Λεξ. Βάιγ. Λάουνδ. Μπριγκ. Βλαστ. 277 γαρδούμι Εὐβ. (Αἰδηψ. κ.ά.) γαρδούμι Πάρ. γαρδούμι Ἀμοργ. γαρδούμι Κῶς σγαρδούμι Θήρ. Σάμ. (Μαρχαθόκ.) ἄρδουμι Νάξ. (Ἀπύρανθ.) βαρδούμι Νάξ. (Φιλότ.) οὐαρδούμι Νάξ. (Φιλότ.) γαρδούνι Πελοπν. (Λακων. Μεσσ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ Βυζαντ. γαρδούμιον, ὃ ἐκ τοῦ Λατιν. *caldumen*. Πβ. Ἡσυχ.: «κόλλιξ' τὸ γαρδούμιον» καὶ Δουκ. ἐν λ. γαρδούμιον. Βλ. G. Meyer, Neugr. Stud. IV, 22. Κ. Ἀμαντ., Ἀθηνᾶ 23 (1911), 487. Διὰ τὴν τροπὴν τοῦ μ εἰς μπ (b) εἰς τὸν τύπ. γαρδούμι (γαρδούμι), βλ. Φ. Κουκουλ., Ἀθηνᾶ 49 (1939), 118. Β. Φάβ., αὐτόθ. 52 (1948), 273. Ὁ τύπ. γαρδούνι ἐκ τοῦ πληθ. γαρδούμια > γαρδούμνια > γαρδούνια. Ὁ τύπ. σγαρδούμι (ἐκ προσθήκης ἀρκτικού σ) καὶ παρὰ Σομ.

1) Ἐδεσμα παρασκευαζόμενον ἐκ τῶν λεπτῶν ἐντέρων ἀμνῶν, ἐρίφων, προβάτων καὶ αἰγῶν, ἅτινα πλύνονται ἐπιμελῶς, κόπτονται εἰς τεμάχια, τυλίσσονται δίκην βοστρύχων μετὰ τεμαχίων τοῦ ἐπίπλου ἢ καὶ τοῦ ἥπατος, τῶν πνευμόνων, τοῦ σπληνός ἢ τοῦ στομάχου τῶν σφα-

